

Ringmärkningsverksamheten vid Hammarö fågelstation 2003

Björn Ehrenroth

Hammarö fågelstation (59.15 N/13.31 E) var år 2003 bemannad med ringmärkare 132 dagar, därav 122 dagar med fångst minst 4 timmar per dag. Vårmärkning bedrevs, med vissa avbrott, 18 dagar perioden 26/4-20/5. Höstmärkningen inleddes 20 juli. På grund av personalbrist var stationen fram till och med 7 september obemannad 16 dagar (32%). Därefter genomfördes märkningsarbetet kontinuerligt fram till 10 november.

Totalt märktes 7 863 fåglar av 69 arter. Med fullständig höstbemanning hade omkring 9 000 fåglar märkts. Av de märkta fåglarna var 14,9% kungsfåglar och 23,1%

mesar. För andra året i rad var grönsiskan största arten i märkprotokollen, nu med 1 230 individer. Inga nya märkarter togs och listan upptar därför 151 arter.

Dagsfångster med minst 100 märkta fåglar noterades 23 dagar, därav 8 dagar med över 200 ex, en dag med över 300 ex och en dag med över 400 ex. Sistnämnda dag var 28 september, då 438 fåglar av 21 arter märktes, därav 206 grönsiskor. September var den kvantitativt sett bästa märkmånaden.

Sammanlagt 18 arter märktes i antal över 100 ex: grönsiska (1 230), kungsfågel (1 170), lövsångare (697), rödhake (648),

Tabell 1. Fördelning av bemanningsdagar för märkning, nätter (avrundat till närmaste 10-tal) samt ringmärkta fåglar under olika månader 2003 vid Hammarö fågelstation.

Number of ringing days, net hours and birds ringed in different months in 2003 at Hammarö Bird Observatory.

Månad	Feb.- April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Totalt
Antal dagar	16	16	2	8	23	27	30	10	132
Antal nätter	90	1920	110	690	2410	4370	7410	1460	18460
Antal fåglar	306	316	39	321	1212	3195	2376	98	7863

blåmes (564), talltita (492), talgoxe (360), trädpiplärka (258), svartmes (253), gärdsmyg (166), domherre (143), gråsiska (141), stjärtmes (135), sävsparv (125), bofink (117), trädkrypare (116), järnsparv (111) och svartvit flugsnappare (109).

Följande personer arbetade som ringmärkare en, två eller flera dagar: Björn Ehrenroth, Micael Fasth, Per Gustafsson, Roger Jonasson, Berne Martinsson, Sven Larsson, Dan Mangsbo, Lukasz Meina, Anders Melin, Börje Monsén, Bimbi Ollberg, Anders Olovsson och Jan Rees. Som assistenter har följande personer medverkat: Anders Helseth, Jesper Gustavsson, Karl Hammar, Tina Ollberg och Annika Rastén. Även flera av märkarna har arbetat som assistenter. Höstens långliggare var Lukasz från Polen. Efter mer än två månaders arbete på Kvismare fågelstation cyklade han en natt i slutet av september till Hammarö fågelstation och uträttade sedan ett mycket förtjänstfullt arbete vid udden fram till 9 november.

Ytterligare flera personer i KOF har deltagit i olika praktiska arbeten, bland annat i samband med Fågelstationens Dag. Alla tackas för goda insatser!

Guidning och övrig information

Under våren guidades cirka 80 personer (5 grupper) perioden 28 april-18 maj. Höstens guidningar genomfördes 30 augusti-24 oktober, då cirka 1 045 personer informerades, därav 475 personer på Fågelstationens Dag den 21 september. Antalet skolklasser/grupper som besökte stationen var 25.

Årets verksamhet innebär en kraftig minskning av guidningarna, delvis på

grund av färre besökare på stationsdagen. Jämfört med medelvärdet för åren 1989-2001 (2 065 personer/år) är det nästan en halvering av antalet guidade

Liksom tidigare har stationens arbete uppmärksamrats i regionala media.

Fångstmetoder och märkplatser

Nätfångst bedrevs vid de fasta nätplatserna kring Spången samt intill och väster om Fyren, samt under senvintern-våren och senhösten vid stationens matningsplats. Vid den anlagda branden efternatten mot 25 oktober, då spången, tornet och ett stort vassområde öster om spången förstördes, fördärvades nio nät av lågorna. Efter detta datum existerade ingen vassnätplats, men övriga nätplatser kunde användas, dock med äldre och ganska dåliga nät.

Värmärkningen

Redan i februari märktes 100 fåglar, därav 70 gråsiskor, intill stugan vid fyra korta fångsttillfällen. Även i mars var fångsten hygglig med 114 märkta fåglar. Tre dagar i slutet av april gav 92 fåglar, med bergfink och grönsiska som dominerande arter. Under första hälften av maj skedde fångst nästan dagligen, medan andra hälften var nästan helt obemannad med ringmärkare. 16 dagars märkning gav 316 fåglar av 33 arter. Medelfångsten per dag var 19,8 fåglar i maj.

De sex vanligaste märkarterna i februari-maj var grönsiska (141), gråsiska (92), lövsångare (61), grönfink (56), bofink (54) och bergfink (42). En steglits märktes 26 mars – den andra någonsin vid stationen. Bland övriga märkningar kan

nämnas 3 större hackspettar, 1 stenskvätta, 2 mindre korsnäbbar och 2 rosenfinkar.

Höstmärkningen

Åtta fångstdagar i andra hälften av juli gav i genomsnitt 40 märkta fåglar per dag. Jämfört med 2002 gav augustifångsten något bättre resultat. Under 23 bemanningsdagar märktes i genomsnitt 52,7 fåglar per dag (43,5 ex/dag 2002). Av lövsångare, den vanligaste arten i näten, togs i snitt 18,3 per dag, vilket är ett något bättre resultat jämfört med 2002 (11,7 ex/dag). Den höga märksumman för trädpiplärka kräver en särskild förklaring. Av totalt 258 märkta togs 240 i augusti. Huvuddelen av fångsten gjordes med hjälp av bandspelare. Som mest under en morgon märktes 69 ex 24/8. De tidigare års- och dagsrekorden var 71 respektive 20 individer. Anmärkningsvärt få härmsångare märktes – endast en i slutet av juli och två individer 5/8. Även trädgårdssångare fångades i jämförelsevis litet antal – 56 ex i augusti är knappt hälften av det antal som märktes samma period 2002 (122 ex). Det var nästan ingen skillnad i antalet bemanningsdagar i augusti de båda åren (24 dagar 2002, 23 dagar 2003).

I september märktes under 26 fångstdagar i genomsnitt 123 fåglar per dag. Kungsfåglarna ökade åter i antal efter bottenåret 2002. Huvudmassan passerade från slutet av augusti till mitten av oktober, med mediandatum 28/9. Bästa fångstdagen var 8/10 med 113 märkta fåglar. Merparten av grönsiskorna drog förbi perioden mitten av september till mitten av oktober. Även för denna art var mediandatum 28/9. För rödhake var fångsten medelmåttig. Mediandatum för

passagen var 24/9 och bästa märkdagen 20/9 med 85 ex. Gärdsmygen hade tidigare ett toppår 2001 med drygt 400 märkta, men har därefter minskat successivt i fångsten. Årets märksumma var endast 41% av toppårets resultat.

Under första hälften av oktober var fångsten god, med fem dagar med över 200 märkta fåglar. Omkring 13 oktober inleddes en period med för årstiden ovanligt sträng kyla, som höll i sig nästan fram till månadsskiftet. Tillgången på rastande flyttfåglar minskade kraftigt, vilket återspeglas i genomsnittssumman 79,2 fåglar per dag för hela oktober. 80% av månadens märkta fåglar fångades 1-12/10!

Ovanliga märkarter, utöver vissa invasionsarter, var: morkulla (2), göktyta (4), näktergal (1), blåhake (2), ringtrast (1), skäggmes (21), varfågel (4), rosenfink (4) och ortolansparv (1).

Invasionsfåglar

Höstens invasion av sparvuggla var den kraftigaste sedan toppåret 1978. Arten noterades 45 dagar perioden 17/9-10/11, därav nästan dagligen i oktober. Av 69 märkta ugglor togs 19 i september, 49 i oktober och den sista 7 november. Åtminstone en sparvuggla stannade följande vinter i området. Den mest intensiva flyttningen pågick från slutet av september och fram till 13 oktober. Från morgonen 8/10 till kvällen 12/10 märktes 19 ex. Av dessa fångades 6 ex nattetid i flödande månsken. Bandspelare användes i gryningen, då de flesta individerna brukar fångas.

Även pärlugglor var i rörelse, men troligen inte i något större antal. Samman-

lagt 12 obs.dagar finns bokförda 17/9-21/10, därav 10 dagar 8-21/10, och 18 ex märktes (5 adulta, 13 ungfåglar). Bandspelare användes knappast alls för denna fångst.

Några hackspettarter visade vandringsoro. Gråspett antecknades 14 dagar 12/9-22/10, därav 9 dagar i oktober, och tre fåglar kunde märkas. Två gråspettar sågs senare under vintern vid matningsplatser vid Östra Takene (Anders Hanson muntl.). Viss ökning av besökande större hackspettar noterades i oktober, då 10 av årets fåglar märktes.

Mindre hackspetten hade en toppsäsong. Redan 26 juni besökte en fågel udden. Perioden 20/7-23/10 observerades arten 31 dagar, därav 15 dagar i oktober. Summan 11 märkta spettar är tangerat årsbästa – vi får gå tillbaka till 1981 för att finna lika många märkta. Även tretåiga hackspettar var i rörelse. Arten observerades 15 dagar 2/9-15/10 och 4 individer märktes.

De första sidensvansarna dök upp redan kring månadsskiftet september-oktober och sedan sågs mindre flockar på sträck och sträckförsök resten av säsongen under sammanlagt 30 dagar. Rönnbär saknades helt och i brist på denna föda åt sidensvansar bland annat enbär vid fyren.

De första stjärtmesarna, 18 ex, märktes 24/9, och den sista flocken med 10 ex togs 7/11. Däremellan märktes 107 individer 8 olika dagar i oktober, främst under första hälften av månaden. Den mest påtagliga invasionsarten bland mesarna var talltitan. Två fåglar gjorde sträckförsök 26/8 och sedan kom den första urladdningen 4/9

med 100-150 ex på sträckförsök. Denna dag märktes 45 ex och dagen därpå 49 ex. Invasionen pågick sedan hela september och fram till 13/10. Mediandatum för passagen, med utgångspunkt från märkresultatet, var 17/9. Närmare 500 märkta fåglar är det bästa resultatet sedan 1994. Svartmes uppträdde invasionsartat från 31/8 till början av oktober. I det närmaste 80% av de märkta fåglarna togs i september. Bästa märkdagen var 2/9 med 49 ex.

Jämfört med Falsterbos rekordfångst av blåmesar förbleknar Hammarös märksiffror avsevärt, men 530 ex är en för lokalen hygglig höstsumma. Den mest intensiva flyttningen inträffade perioden slutet av september till 12/10, med mediandatum 2/10. Högsta dagssumman var 96 märkta 5/10. Antalet märkta talgoxar var medelmåttigt och majoriteten (69%) fångades i oktober, med 62 ex som bästa dagsfångst (12/10).

Sedan näthissarna introducerades 1977 har vandringsoroliga nötväckor fångats årligen i varierande antal. Medelantalet märkta individer under perioden är 31 ex/år. Höstens resultat ligger något över genomsnittet. Av säsongens märkta togs 16 ex i september och 12 ex i oktober. Även trädkrypare märktes i jämförelsevis hyggligt antal. Oktober var bästa månaden med 60 individer och högsta dagssumman, 15 ex, antecknades 9/10.

Nötskrikor passerade i ett ganska litet antal, med den högsta dagssumman 66 ex 4/10. Märksumman 16 ex på hösten är däremot en av de bättre genom åren. Nötkråkor på sträckförsök sågs vid tre tillfällen: 4/9 (1 ex), 14/9 (2 ex) och 14/10 (1 ex).

Gråsiskor sträckte förbi i måttligt antal i oktober-november. Märkresultatet blev blygsamma 49 ex. Korsnäbbar visade sig, med få undantag, i litet antal. Den bästa dagen var 9/10 med 120 sträckande individer. Domherrarna var flyttningsaktiva

från början av oktober och in i november. Troligen passerade minst 2 000 ex. Av 138 märkta fåglar togs 114 i oktober och 24 i november. Bristen på rönnbär minskade sannolikt fångsten en del!

Tabell 2. Uppträdandet av invasionsarter / partiella flyttare hösten 2003 vid Hammarö fågelstation; vandringsrörelsernas relativa styrka.

The occurrence of irregular migrants in autumn 2003 at Hammarö Bird Observatory; relative strength of the movements.

6 - mycket kraftig (*very strong*)
 5 - kraftig (*strong*)
 4 - ganska kraftig (*rather strong*)
 3 - måttlig (*moderate*)

2 - svag (*weak*)
 1 - mycket svag (*very weak*)
 0 - inga observationer (*no observations*)

<i>Nyctea scandiaca</i>	0	<i>Parus montanus</i>	5
<i>Surnia ulula</i>	0	<i>P. cinctus</i>	0
<i>Glaucidium passerinum</i>	6	<i>P. ater</i>	4
<i>Asio otus</i>	1	<i>P. caeruleus</i>	4
<i>Aegolius funereus</i>	3	<i>P. major</i>	3
<i>Picus canus</i>	3	<i>Sitta europaea</i>	4
<i>Dryocopus martius</i>	3	<i>Certhia familiaris</i>	4
<i>Dendrocopos major</i>	3	<i>Garrulus glandarius</i>	2
<i>D. leucotos</i>	0	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	2
<i>D. minor</i>	4	<i>Carduelis flammea</i>	3
<i>Picoides tridactylus</i>	4	<i>Loxia leucoptera</i>	0
<i>Bombycilla garrulus</i>	3	<i>Loxia cur./pyt.</i>	2
<i>Aegithalos caudatus</i>	3	<i>Pinicola enucleator</i>	0
		<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	4